

FERID SAČIĆ

SMRT BORE ILIĆA U AUGUSTU 1935.godine

Sa Borom Ilićem dobro sam se poznavao. Bio je veoma aktivan u radničkom društvu PELAGIĆ. Mislim da je 1935.godine bio na čelu Radničke turističke organizacije PRIJATELJI PRIRODE, koja je djelovala u okviru PELAGIĆ-a, ili bila u uskoj vezi s njim. Boro Ilić bio je među najaktivnijim članovima, stalno u pokretu. Zbog njegove agilnosti uživao je autoritet među članovima. U to vrijeme zabavljao se sa Smiljom Macurom. Boro ju je mnogo volio. Međutim, njen otac Mirko Mašura nije dozvoljavao ni da se s njim vidja, a kamo li da se zabavlja. U toku ljeta dolazila je sa Borom do moje kuće, odakle su išli na Vrbas na kupanje, kao i ostali moji drugovi iz radničkog pokreta.

S Borom sam bio i u društvenom radu povezan. S njim sam učestvovao i u rasturanju letaka. U vrijeme obučarskog štrajka u augustu 1935. godine, kratko vrijeme prije Borinog samoubijstva, farbali smo parole na radionici Hamdije Afgana. Na samom početku današnje ulice Irfana Gvoždžara. Boro je napravio klišeje na čvršćem papiru i preko toga smo prelazili crvenom bojom, tako da je posao tekao veoma brzo. U tom poslu Bori sam pomagao. Kad se pisla neka manja parola, što je on mogao uraditi sam, ja sam čuvao stražu. Tako smo parole pisali na različitim mjestima u gradu. Dobro se sjećam da se na mene naljutio Idriz Muksinović kad smo jednu takvu parolu s masnom bojom napisali na njegovoj kući. Imao je muke dok ju je izbrisao. Objasnio sam mu da je to dobiveni zadatak, a da nije neki poseban problem, što je ta parola napisana, a da bi bio veći problem i za njega samog, ukoliko je samo njegova kuća izuzetak. U početku ljeta rasturao sam letke i sa Rodom Kovačevićem. Bila je to akcija vezana za štrajk, nešto slično akciji u vrijeme Petomajskih izbora 1935.godine.

Za tu je akciju izravno bio vezan i Boro Ilić. Što se tiče takvih akcija, on je prosto bio oduševljen kada je trebalo tako nešto organizirati i izvoditi. Sve svoje sposobnosti ulgao je da takva akcija bude dobro izvedena.

Pošto je moja kuća bila mjesto gdje su se drugovi sastajali, tu se Boro sastajao sa svim našim drugovima. Dolazio je Rade Ličina sa svojom djevojkom Ljubicom Mrkonjić, Ivica Tukerić sa svojom djevojkom Ljubicom Uzelac, Eva Šmit sa svojim mužem Jakovom, Sveto Ljuboja, Milivoje Kundak (jugoslovenski oficir povezan sa radničkim pokretom; stanovao je jedno vrijeme u kući porodice Pavlića na uglu kod Gimnazije u kući Smailage Hadžihalilovića, u čijem je prizemlju imao radnju Pavo Batović), Teofik Kade- nić - Cinkara i mnogi drugi. Takvi kontakti drugova bili su svakodnevni. Moja kuća nije bila jedina gdje su se drugovi sastajali, već samo jedna od mnogih. Oko dogovora za akciju nije bilo nikakvih problema. Posebna pažnja je posvećena rasturanju ilegalne partijske štampe, koja je obično dolazila iz Zagreba. U tim akcijama oko rasturanja ilegalne štampe učestvovao je izravno Boro Ilić, ali je za distribuciju u cjelini, mislim, bio zadužen Cinkara. Onaj dio štampe koji sam ja rasturao, davao mi je izravno Cinkara, a ne Boro. Jednom sam ^{kod} ~~zad~~ tog rasturanja bio malo neoprezan i bio uhapšen. Prilikom isljedjenja lagao sam i petljao, praveći se naivnim i primitivnim.

Kad je Smilja dobila namještenje učiteljice negdje u Slavoniji, s njom je zajedno otišla i Eva Šmit. Stanovale su zajedno. Znam da joj je Boro često pisao i da je izravno i išao kod nje. Međutim, ne sjećam se da li je on tamo odnosio ili od tuda donosio ilegalnu partijsku štam- pu.

Poslije samoubijstva Bore Ilića, kada se bacio pod voz na pruzi na tadašnjem Kraljevom drugu, našli su kod njega dio dopisnice na kojoj je bila moja adresa za vrijeme boravka u kući Ibrahima Tahirovića u Zagrebu. Naime, moja sestra Hadžera bila je udata za žandarma Ibrahima Tahirovića iz Cazina. Pošto sam bio veoma blizak s Borom i njegov prijatelj, dao sam mu svoju adresu kada sam pošao u Dubrave kod Zagreba u posjetu svojoj sestri. Samo ta adresa bila je dovoljan razlog policiji da me uhapsi.

u upravi policije u toku isljedjivanja tražili su da im kažem odakle moja adresa kod Bore Ilića i kakve veze ja s njim imam, a posebno kakve veze održava Ibrahim Tahirović, kao žandarm, s Borom Ilićem. Morao sam nadugo i naširoko da im objašnjavam da sam bio u posjeti kod svoje sestre i da sam ostavio adresu Bori Iliću da mi se javi u Zagreb, jer smo prijatelji još iz njegovih mladih dana. U toku isljednjea objašnjavao sam im da se s Borom poznajem preko njegovog oca, koji mi je bio učitelj i materijalno me pogaaao s odjećom, obućom i hranom, dok sam bio siromašan đjak. Kad sam psotao obuçar, Boro mi je, tvrdio sam, donosio obuću na popravak. Medjutim, i jedno i drugo sam lagao. Niti je Borin otac bio moj učitelj, niti je Boro donosio obuću na popravak. Nisam htio priznati da se poznajemo iz Radničkog doma i radničkog društva PELAGIĆ. Isljednik je naročito nastojao da dozna šta je Boro preda mnom govorio. -Posebno me je u nekoliko avrata pitao da li je Boro meni govorio o nekakvom boljem životu i komunizmu u Rusiji. Isto tako insistirao je da mu kažem s kim se Boro i gdje sastajao.

Smatrao sam da su sve ovo pitanja čiji je glavni cilj da se još neko uhapsi pod optužbom komunističke aktivnosti. Ponovno sam lagao, kao i uvijek pri isljedjivanju, da me ništa nije poznato o komunizmu i da Boro nikada preda mnom nije govorio p političkim pitanjima. Šta više, pravio sam se toliko naivan da ne znam ni izgovoriti na pravilan način onu riječ koja se odnosi na radnički politički pokret. Što se tiče pitanja s kim se Boro sastajao, odgovorio sam isljedniku da to ne mogu znati, jer ja nisam, kao prosti radnik, njegovo društvo. Navodno, ja želim samo da se revanširam popravkom obuće za sve ono "što su mi njegovi roditelji učinili."

Boro je po prirodi bio jako dobar, ali veoma prostodušan i naivan mladić. Mnogo se bavio sportom, naročito biciklizmom. Za sebe je govorio da je komunista i da cijeli svoj život želi da posveti interesima svih koje buržoaski sistem izrabljuje i muči. Po prirodi je bio veoma osjetljiv a ponekada i nepromišljen, bolje rečeno nagao. Medjutim, njega su drugovi

voljeli. Uvijek je bio spreman svakome da pomogne. Nikakav napor za njega nije bio težak, a posebno zadaci koji su vezani za aktivnost u radničkom pokretu u Banjaluci. - Na sahrani Bore Ilića okupila se ogromna masa ne samo učesnika, nego i simpatizera radničkog pokreta. Šolicija je bila u punoj pripravnosti. Čak su i fotografisali povorku da bi na bazi tih fotografija stvarali evidencije o komunistima i simpatizerima u gradu. Međutim, to učesnike radničkog pokreta i simpatizere nije spriječilo da dodju na ovu sahranu, koja je bila svojevrsna manifestacija snage radničkog pokreta grada.

20. april 1978. godine

(Ferid Sačić)